

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

UPA2023/57
3. maj 2023
Asii Chemnitz Narup

Kunngearfiup Danmarkip Naalakkersuisut peqatigalugit Canadap naalakkersuisuinik ulloq 14. juni 2022-imi Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imaani killeqarfimmik nunamilu killeqarfimmik Kalaallit Nunaata isumaqatigiissuteqarnerata atuutsilersinnissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Nunanut Allanut, Inuussutissarsionermut Niuernermullu Naalakkersuisoq)

Oqaaseqaat:

Kalaallit Nunaata aamma Canadap akornanni immakkut killeqarfilersornissaa aamma nunami killeqarfiup isumaqatigiissutigineqarnissaanut siunnersuut Inatsisartuni isummerfigineqassaaq.

Canadap naalakkersuisui illuanilu Danmarkimi naalakkersuisut, Nunatsinni Naalakkersuisut peqatigalugit, isumaqatigiissuteqarput.

Killeqarfissat pingasut uani pineqarput:

- 1) 200 sømil iluanni immami killeqarfik.
- 2) Nunaviup toqqaviani (immap naqqani) 200 sømil avataatigut killeqarfik, kiisalu
- 3) Tartupaluup qeqertaani nunami killeqarfik.

Taakkunani pingasuussuni Tartupaluk tassaagunarpog ukiorpasuannngortuni ilisimaneqarnerpaallunilu soqutigineqarnerpaasimasog. Tassami 1971-imi Tartupaluk oqartussaaffigalugu Canadap aamma Danmarkip imminnut piunasaqaateqarfiginikuuvaat. Killeqarfilerngusaannertut taaneqarsinnaalluni.

Ukiut 34-it qaangiunneranni aatsaat illuatugeriit peqatigiillutik nassuerutigivaat qeqertap kimit pigineqarnera isumaqatigiinngissutigigitsik, saqitsaannerlu isumaqatigiinniarnikkut aaqqinneqartariaqartoq.

Kalaallit Nunaata aamma Canadap akornanni imartani killeqarfinnut tunngasunik saqitsaannerup aaqqiivigineqarnissaanut suliaqartussamik suleqatigiisitamik 2018-imi pilersitsisoqarpoq.

Suleqatigiinnerup taassuma inerneraa Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imartamik nunamilu killeqarfiliineq pillugu isumaqatigiissutaat. Inatsisartut maanna isummerfigisassaat.

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

Inuit Ataqatigiinnit tungaannit ullumi isumaqatigiissummi immikkoortut tamaasa immikkut isummersorfigissanngilavut. Naatsorsuutigaarput Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiiliap peqatigiilluni – isumaliutissiissutip suliarinerani – isumaqatigiissummi pingaaruteqartut tamaasa immikkut isummersorfigiumaarai.

Tartupaluk uterfigilara:

Pingaaruteqarpoq eqqaamassallugu ileqqutoqqatigut, takussutissatigut aamma oqaluttuarisaanikkut Tartupaluk Avanersuarmiunut Inughuarnut aamma Nunavimmiunut Inunnut pingaaruteqarsimammat.

Piniariarluni, aalisariarluni, kulturimut tunngasutigut, ileqqutoqqatigut oqaluttuarisaanermut attuumassuteqartutigut siunissamilu ingerlatassatigut, qeqertamik atuisinnaaneq aamma killilersugaanngitsunik angalasinnaaneq sulikissaatigineqarpoq.

Tamanna ataqqineqassaaq.

Inughuit aamma Inuit Nunavormiut oqaluttuarisaanikkut piniarnissamut pisinnaatitaaffiisa, qeqertamik atuisinnaanerannik aamma killiligaanngitsumik angalasinnaatitaaneranut isumaqatigiissummit atuutilersussamit killilerneqannginnissaat Inuit Ataqatigiinnut pingaaruteqartupilorujussuuvoq.

Tartupalummik atuisinnaajuarnissartik killilersugaanngitsumillu angalasinnaanissartik Avanersuarmi innuttaasut erseqqissumik kissaatigisimavaat.

Inuit Ataqatigiit maluginiarparput illuatungeriit isumaqatigiinniarnerminni aallajangersimasut 1973-imi killeqarfiliussap titarnerata tallineqarnissaanik, taamaasilluni Kalaallit Nunaata avannaani 200 sòmiliip tungaanut isorartutigilissalluni.

Tamatuma siunnissamut periarfissiinerinik Inatsisartuni ataatsimiititaliamit eqqummaariffiqarnissaa kaammattuugivarput – nunarsuarmi silaannaap kissatsikkiartorerata malitsigisaanik aamma kissatsinnerup Issittumi immat sikusarnerinut alanngorteqarnera - imarorsimasarnerup sivitsoraluttuinnarnerinut malittaasussat - eqqumaffigilluarneqartariaqarmata. Imaatigut angallannernut siunissami tamanna qanoq sunniuteqassava?

Taamattutaaq Inatsisartut ataatsimiititaliaat qinnuigissavarput isummersorfigilereeqqullugu imartani sikorasaaqisuni nakkutilliisunik ingiaqateqartoqartalernissaanik piumasaqaateqartoqartalissanersoq.

INUIT ATAQATIGIIT INATSIARTUNI

Ilanngullugu Ataatsimiititaliaq qinnuigissavarput eqqumaffigeqqissaaqqullugu Pikialasorsuaq, tamanilu uummassusilinnik, aningaasarsiorfeqarsinnaanikkut aamma kulturikkut periarfissat, Kalaallit Nunaata aamma Canadap akornanniittut, kiisalu Pikialasorsuaq pillugu nunat taakku akornanni suleqatigiissutissatut isumaqatigiissutigineqarsimasut atuuttut.

Isumaqatigiissummut matumunnga tunngaviliisuusimasoq, tassalu pimoorussilluni aamma sukumiisumik 2018-mili suleqatigiissimaneq, Inuit Ataqtigiinniit nersualaarparput.

Isumaqatigiissusiornissamilu nunat tamalaat akornanni isumaqatigissutit isiginiaqqissaarlugit sulisoqarsimaneq suleriaqqinnermilu taakkuttaaq naapertorlugit sulisoqarnissaanik nalunaarneq maluginiarparput. Pissusissamisoorlunilu toqqissisimanarpoq.

Paasivarput illuatungeriit naatsorsuutigigaat isumaqatigiissut 2024-ip naalernerani akuersisussat akuersereersimanissaat, isumaqatigiissullu atuutsilersinneqassalluni.

Aalajangiinissamut siunnersuummik saqqummiussineranut Nunanut Allanut Naalakkersuisoq qutsavigivarput. Qujanaq Avanersuarminiunik akuutitsillusi tusarniaasoqarsimaneranut.

Nunanut Allanut Sillimaniarnermullu Ataatsimiittitaliamut Naalakkersuisoqarfimmit isumaqatigiissutip teknikkikkut nassuiarneqarneranut, ullumi Inatisartut suleriaqqinnissaannut tunngaviliisumut, qujanaq.

Taamatut Inuit Ataqtigiinnit oqaaseqarluta aalajangiinissamut siunnersuut akuersaaratsigu nalunaarutigissavarput, ataatsimiittitaliamullu susassaartumut suliareqqitassanngorlugu ingerlateqqipparput.